

**АКАДЕМІЯ МЕДИЧНИХ НАУК УКРАЇНИ
ЦЕНТР МЕДИЧНОЇ СТАТИСТИКИ МОЗ УКРАЇНИ
ДЕРЖАВНА УСТАНОВА
“НАЦІОНАЛЬНИЙ ІНСТИТУТ ФТИЗІАТРІЇ І ПУЛЬМОНОЛОГІЇ ІМЕНІ
Ф.Г. ЯНОВСЬКОГО АМН УКРАЇНИ”**

**ПОРІВНЯЛЬНІ ДАНІ
ПРО РОЗПОВСЮДЖЕНІСТЬ ХВОРОБ
ОРГАНІВ ДИХАННЯ І МЕДИЧНУ ДОПОМОГУ
ХВОРИМ НА ХВОРОБИ ПУЛЬМОНОЛОГІЧНОГО ТА
АЛЕРГОЛОГІЧНОГО ПРОФІЛЮ
В УКРАЇНІ ЗА 2006 – 2007 РР.**

Табличні дані у форматі MS EXCEL дивіться за посиланням:
<http://www.ifp.kiev.ua/doc/staff/pulmukr2007.xls>

м. Київ – 2008 р.

Хвороби органів дихання залишаються найбільш розповсюдженими в Україні. Рівень захворюваності хворобами органів дихання у 2007 році у порівнянні з 2006 роком збільшився на 5,7 % (2006 р. – 16741,5 на 100 тис. дорослого населення (18 – 100 років); 2007 р. – 17701,9). Незначно збільшилась у порівнянні з 2006 роком і хворобливість хворобами органів дихання і становить у 2007 році 24096,5 на 100 тис. дорослого населення (в 2006 р. – 23060,5) або на 4,5 %.

Найбільша захворюваність хворобами органів дихання, яка перевищує середньостатистичний показник в Україні (17701,9 на 100 тис. дорослого населення 18 – 100 років), відмічалась у: Львівській області – 30736,2 на 100 тис. дорослого населення; м. Києві – 28535,4; Вінницькій області – 24318,5; Чернівецькій області – 21735,8; Дніпропетровській області – 21641,2; Чернігівській області – 21371,0; Івано-Франківській області – 20290,4 та Черкаській області – 20282,5.

У структурі захворюваності хвороб органів дихання провідне місце займають пневмонії, їх кількість збільшилась у порівнянні з 2006 роком на 7,0 % (2006 р. – 383,6 на 100 тис. дорослого населення; 2007 р. – 410,6).

Найбільша захворюваність пневмонією в 2007 році спостерігалась у: Київській області – 678,4 на 100 тис. дорослого населення; Полтавській області – 574,6; Тернопільській області – 541,9; Волинській області – 521,8 та Житомирській області – 501,3. В цих областях показник захворюваності пневмонією перевищував 500,0 на 100 тис. дорослого населення.

Захворюваність хронічним бронхітом у 2007 році залишилась на рівні показника 2006 року і складала 257,2 на 100 тис. дорослого населення (2006 р. – 255,9).

У 2007 році перевищувала середньостатистичний рівень в 2 – 1,3 рази в Україні захворюваність хронічним бронхітом у таких областях: Херсонській – 544,1 на 100 тис. дорослого населення; Харківській – 451,1; Одеській – 364,6; Вінницькій – 350,2 та м. Києві – 340,3;.

Найменшою захворюваність хронічним бронхітом в 2007 році була у: м. Севастополі – 71,3 на 100 тис. дорослого населення та Запорізькій області – 75,9.

Захворюваність бронхіальною астмою у 2007 році складала 24,7 на 100 тис. дорослого населення; у 2006 році цей показник становив 25,1 на 100 тис. дорослого населення, тобто за 1 рік захворюваність бронхіальною астмою зменшилась на 1,6 %.

Найбільша захворюваність бронхіальною астмою, яка перевищує середньостатистичний показник в Україні відмічалась у: Харківській області – 47,0 на

100 тис. дорослого населення; Херсонській області – 39,5; м. Києві – 39,7; Вінницькій області – 37,0; Запорізькій області – 34,6; Рівненській області – 33,3 та Дніпропетровській області – 32,9. В цих областях показник захворюваності бронхіальною астмою перевищував 30,0 на 100 тис. дорослого населення.

Захворюваність алергічним ринітом в 2007 році у порівнянні з 2006 роком збільшилась на 6,5 % і становить 113,0 на 100 тис. дорослого населення (2006 р. – 106,1).

Найбільший показник захворюваності алергічним ринітом (в 2,2 – 1,3 рази) у 2007 році спостерігається у: Дніпропетровській області – 244,6 на 100 тис. дорослого населення; Харківській області – 201,1; Херсонській області – 184,2; Львівській області – 181,4; м. Києві – 175,8 та Рівненській області – 155,8.

Найменший рівень захворюваності алергічним ринітом у 2007 році спостерігається у м. Севастополі – 21,8 на 100 тис. дорослого населення.

Захворюваність atopічним дерматитом у порівнянні з 2006 роком збільшилась на 10 % і становить 32,0 на 100 тис. дорослого населення (2006 р. – 29,1).

Найбільший показник захворюваності на atopічний дерматит у 2007 році спостерігається у: Кіровоградській області – 146,9 на 100 тис. дорослого населення (в 4,6 раз більше у порівнянні із середньукраїнським); Дніпропетровській області – 53,5; Київській області – 50,8 та Запорізькій області – 50,5.

Найменший показник захворюваності на atopічний дерматит зареєстровано у: Чернівецькій області – 4,0 на 100 тис. дорослого населення та АР Крим – 8,7.

Захворюваність контактним дерматитом у порівнянні з 2006 роком збільшилась на 7,8 % і становить 604,5 на 100 тис. дорослого населення (2006 р. – 560,7).

Найбільший показник (більше 700,0 на 100 тис. дорослого населення) захворюваності на контактний дерматит у 2007 році спостерігається у: Чернівецькій області – 982,6 на 100 тис. дорослого населення; (в 1,6 рази більше у порівнянні з середньукраїнським); Черкаській області – 898,1; м. Севастополі – 842,9; Хмельницькій області – 805,6; Волинській області – 795,9; АР Крим – 783,7; Харківській області – 742,7 та Луганській області – 725,3.

Найменший показник захворюваності на контактний дерматит зареєстровано у м. Києві – 282,0 на 100 тис. дорослого населення.

Поширеність хвороб органів дихання у порівнянні з 2006 роком збільшилась на 4,5 % і становить 24096,5 на 100 тис. дорослого населення (2006 р. – 23060,5).

Перевищували середньоукраїнський рівень поширеності хвороб органів дихання в 1,6 – 1,2 рази у таких областях: м. Києві – 38171,1 на 100 тис. дорослого населення; Львівській області – 35841,9; Вінницькій області – 33195,4; Дніпропетровській області – 29588,8 та Чернігівській області – 29185,4.

В структурі поширеності хвороб органів дихання першість належить хронічному бронхіту, яка у 2007 році зберігається на рівні 2006 року і становить відповідно 3665,6 на 100 тис. дорослого населення у 2007 році і 3636,3 – у 2006 році.

Найбільший показник поширеності хронічним бронхітом був зареєстрований у областях: Херсонській – 7152,2 на 100 тис. дорослого населення (майже у 2 рази перевищує середньоукраїнський показник); Вінницькій – 5519,3; м. Києві – 4864,6; Одеській – 4493,6; Дніпропетровській – 4355,8 та Хмельницькій – 4300,2.

Найменший показник поширеності хронічним бронхітом зареєстровано у Запорізькій області – 1276,5 на 100 тис. дорослого населення.

Поширеність бронхіальної астми за рік (2007 р. у порівнянні з 2006 р.) збільшилась на 1,6 % (відповідно з 485,8 на 100 тис. дорослого населення у 2006 році до 493,6 – у 2007 році).

Найбільший показник поширеності бронхіальної астми у 2007 році спостерігався у: Вінницькій області – 703,0 на 100 тис. дорослого населення; м. Києві – 619,7; м. Севастополі – 605,5; Дніпропетровській області – 581,2 та Харківській області – 581,2.

Поширеність пневмоній за рік зросла на 7,0 %, відповідно з 383,6 на 100 тис. дорослого населення у 2006 році до 410,6 – у 2007 році).

Найбільший показник поширеності пневмоній у 2007 році спостерігався у: Київській області – 678,4 на 100 тис. дорослого населення; Полтавській області – 574,6; Тернопільській області – 541,9; Волинській області – 521,8 та Житомирській області – 501,3.

Найменший показник поширеності пневмоній зареєстровано у АР Крим – 204,4 на 100 тис. дорослого населення.

За останній рік поширеність алергічним ринітом зросла на 6,6% і становить 285,2 на 100 тис. дорослого населення у 2007 році (2006 р. – 267,5).

Найбільші показники поширеності алергічним ринітом реєструвались у: Дніпропетровській області – 773,0 на 100 тис. дорослого населення, що у 2,7 рази перевищує середньоукраїнський показник; Харківській області – 420,4; м. Києві – 409,4 та Вінницькій області – 388,8.

Також спостерігається збільшення показника поширеності atopічним

дерматитом (приріст становить 8,1 %). У 2006 р. – 62,9 на 100 тис. дорослого населення, а 2007 р. – 68,0. Найбільші показники у 2007 році реєструвалися у: Кіровоградській області – 297,0, Рівненській області – 130,9 та Київській області – 108,3.

Найменший показник поширеності atopічним дерматитом зареєстровано у Чернівецькій області – 4,8 на 100 тис. дорослого населення.

Поширеність контактним дерматитом у 2007 р. в порівнянні з 2006 р. збільшилась на 6,9 % і становить у 2007 році 675,4 на 100 тис. дорослого населення (2006 – 632,0). Найбільші показники у 2007 році реєструвались у: Чернівецькій області – 1058,8 на 100 тис. дорослого населення; Черкаській області – 959,8; Волинській області – 928,6, де показник поширеності контактним дерматитом перевищував 900,0 на 100 тис. дорослого населення.

Смертність від хвороб органів дихання за останні 7 років знизилась на 21,8 %, а за рік збільшилась на 2,1 %. (з 52,9 на 100 тис. населення у 2006 році до 54,0 – у 2007 році).

Значно перевищує середньостатистичний рівень смертності (вище 70,0 на 100 тис. населення) в Україні за 2006 рік у таких областях: Черкаській – 107,7; Волинській – 106,2; Чернігівській – 78,4; Тернопільській – 77,5; Луганській – 74,8 та Сумській – 74,3.

Відмічається відмінності у питомій вазі показника смертності від хвороб органів дихання у сільських та міських мешканців, оскільки смертність сільського населення від хвороб органів дихання набагато вища, ніж міського – в 2 рази:

Роки	Смертність від ХОД в містах (на 100 тис. населення)	Смертність від ХОД в сільській місцевості (на 100 тис. населення)
1990	44,9	127,4
1996	58,6	143,6
1998	47,6	123,5
2000	54,6	122,4
2001	48,6	109,7
2002	47,7	102,9
2003	46,0	98,6
2004	43,6	92,3
2005	43,1	93,2
2006	38,8	82,5
2007	40,8	81,8

При аналізі даного показника за деякими нозологічними формами з'ясувалось, що відмічається тенденція зменшення показника смертності від пневмонії та хронічного бронхіту.

Роки	Смертність при деяких формах ХОД (на 100 тис. населення)					
	в містах			в сільській місцевості		
	Пневмонії	БА	Хронічні хвороби нижніх дихальних шляхів	Пневмонії	БА	Хронічні хвороби нижніх дихальних шляхів
1	2	3	4	5	6	7
1990	6,0	2,8	28,0	7,2	3,4	94,2
1996	12,9	2,7	34,1	8,8	3,2	116,7
1997	11,7	2,5	32,7	9,5	2,9	111,3
1998	10,4	2,3	28,9	6,9	2,5	101,8
1999	11,9	2,0	29,8	7,3	2,4	103,4
2000	16,3	1,7	30,0	9,9	2,0	101,3
2001	14,6	1,4	26,2	8,9	1,9	90,1
2002	15,1	1,3	24,3	8,7	1,4	83,0
2003	14,8	1,1	23,4	8,7	1,3	77,4
2004	14,5	0,9	21,6	9,4	1,2	71,8
2005	14,8	0,9	21,2	10,6	1,0	74,0
2006	12,9	0,9	19,5	9,2	1,0	65,9
2007	15,3	0,7	19,1	11,5	0,9	63,2

Слід відзначити, що за останні 7 років (2001 р. – 2007 р.) у 2007 році спостерігається найвищий показник смертності від пневмонії 14,1 на 100 тис. населення., а у порівнянні з 2006 роком, цей показник збільшився на 20,5 %.

Рівень смертності від бронхіальної астми та астматичних станів за останні 7 років в Україні зменшився в 2 рази (з 1,6 до 0,8 на 100 тис. нас.), хронічних хвороб нижніх дихальних шляхів – на 29,7 % (з 47,4 до 33,3 на 100 тис. нас.).

Високі показники смертності від хронічних неспецифічних захворювань органів дихання в областях переважно із сільським населенням пояснюється головним чином нижчим рівнем надання медичної допомоги.

Показники лікарняної летальності від гострої пневмонії за 4 роки в періоді з 2001 року до 2004 року зменшився на 5 % (з 1,20 до 1,14 %), а з 2004 року до 2007 року показник смертності від гострої пневмонії збільшився на 21 % і становить 1,38 %.

Показники лікарняної летальності від бронхіальної астми за останні 7 років (2001 – 2007 рр.) зменшився в 1,6 раз (з 0,13 до 0,08 %), від емфіземи та інших обструктивних хвороб легень – на 4,8 % (з 1,03 до 0,98 %).

Лікарняна летальність хворих на алергічних ліжках (для дорослих) за останні 5

років зменшилась в 2 рази (від 0,04 у 2002 році до 0,02 у 2006 році). У 2007 році у порівнянні з 2006 роком цей показник збільшився в 2 рази і становить 0,04.

Спостерігається зменшення тривалості перебування хворого на ліжку при хворобах органів дихання. Так, середня тривалість лікування хворого в стаціонарі при пневмоніях за останні 6 років (2002 – 2007 рр.) зменшилась на 10,5 % (з 16,12 днів до 14,42 днів відповідно), при бронхіальній астмі – на 9,3 % (з 14,14 до 12,83 днів відповідно), при емфіземі та інших обструктивних хворобах легень – на 11,5 % (з 14,40 днів до 12,74 днів).

Середня тривалість перебування хворого на торакальному ліжку за 7 років (2002 – 2007 рр.) зменшилась на 12,2 % (з 17,40 днів до 15,28 днів відповідно). Середня тривалість лікування хворого в стаціонарі на алергологічному ліжку (для дорослих) за останні 6 років (2002 – 2007 рр.) зменшилась на 5,8 % (з 13,72 днів до 12,93 днів відповідно).

Матеріально-технічна база і кадровий потенціал пульмонологічної служби залишаються однією із найскладніших проблем сьогодення.

Кількість пульмонологічних кабінетів за 7 років збільшилась на 23 одиниці (в 2001 р. – 310; у 2007 р. - 333), алергологічних кабінетів з 2001 до 2006 року на 12 (з 180 до 192 відповідно). У 2007 році відмічається зменшення кількості алергологічних кабінетів на 4 у порівнянні з 2006 роком і становить 188.

Забезпеченість лікарями-пульмонологами протягом 3 років (2005 – 2007 рр.) зменшилась на 26,3 % і становить 0,14 на 10 тис. населення, а лікарями-алергологами протягом 4 років залишається стабільною і становить 0,07.

Також відмічається незначне збільшення, у порівнянні з 2001 роком, кількості зайнятих посад лікарів-алергологів, які становлять у 2007 році 309,00 (2001 р. – 298,7) і зменшення кількості зайнятих посад лікарів-пульмонологів на 1,5 % (2001 р. – 646,5, 2006 р. – 636,75), а у 2007 році відмічається збільшення кількості зайнятих посад лікарів-пульмонологів і становить 645,75.

За останні 7 років (2001 – 2007 рр.) кількість пульмонологічних ліжок для дітей і дорослих зменшилась на 333 одиниці, або на 6,3 % (з 5252 до 4919). Забезпеченість населення пульмонологічними ліжками становить 1,06 на 10 тис. населення у 2007 р., а в 2001 р. – 0,9, тобто збільшилось на 17,8 %.

Кількість ліжок торакальної хірургії для дітей і дорослих у 2007 році у порівнянні з 2005 роком зменшилась на 25 ліжок або на 1,9 %. Забезпеченість населення торакальними ліжками становить 0,27 на 10 тис. населення у 2007 р., а в 2001 р. – 0,22, тобто збільшилось на 22,7 %.

Кількість алергологічних ліжок для дорослих збільшилась на 45 ліжок (з 1075 у 2001 р. до 1120 ліжок у 2007 році). Для дітей протягом останніх 7-ти років кількість алергологічних ліжок зменшилась на 35 ліжок (2001 р. – 761 ліжко, 2007 р. – 726). Забезпеченість дорослого населення алергологічними ліжками становить 0,24 на 10 тис. населення у 2007 р., а в 2001 р. – 0,22, тобто збільшилось на 9,1 %, а дитячого населення збільшився на 22,2 % і становить 1,10 на 10 тис. населення (2001 р. – 0,90).

Кількість закладів, які мають пульмонологічні кабінети за 7 років збільшилась на 23 заклади або на 7,4 % (2001 р. – 310 закладів, 2006 р. - 333).

Кількість алергічних кабінетів за 6 років у період з 2001 року до 2006 року збільшився на 12 кабінетів або на 6,7 % (2001 р. – 180 кабінетів, 2006 р. - 192). У 2007 році кількість їх зменшилась на 4 кабінети.

Таким чином, проведений статистичний аналіз показників захворюваності і хворобливості хвороб органів дихання за 2007 рік показав зростання цих показників за рахунок збільшення захворюваності пневмоніями на 7,0 %, алергічним ринітом - 6,5 %, атопічним дерматитом – 10,0 %, і контактний дерматит - 7,8 % та поширеності пневмоній на 7,0 %, алергічним ринітом – 6,6 %, атопічним дерматитом – 8,1 %, та контактним дерматитом – 6,9 % у порівнянні з 2006 роком. Зріс показник смертності від хвороб органів дихання на 2,1 % за рахунок збільшення смертності в сільській місцевості, що пов'язано з незадовільною медичною допомогою на селі.

Ефективність лікування хвороб органів дихання залежить від адекватного і своєчасно виявлення та розпочатого лікування, яке базується на даних клінічної і рентгенологічної картини та даних лабораторних досліджень. З метою удосконалення лікувально-профілактичної роботи затверджені наказом МОЗ України № 128 від 19.03.2007 року клінічні протоколи надання медичної допомоги за спеціальністю «Пульмонологія», які стосуються надання медичної допомоги хворим на бронхіальну астму, хронічне обструктивне захворювання легень, муковісцидоз, не госпітальну та нозокоміальну (госпітальну) пневмонію у дорослих осіб.

Табличні дані у форматі MS EXCEL дивіться за посиланням:

<http://www.ifp.kiev.ua/doc/staff/pulmukr2007.xls>